

Dumnezeu l-a harazit cu atata bun-simt, cu atata cumsecadenie, incat s-ar putea imparti cu o prescura inmuiata in vin pe la hramuri de biserici vechi ori pe la sarbatori cu omaturi batrane. Os megalitic, taiat pe muchie aspra sa intrupeze cumintenia pamantului ajuns pe stei de munte, acolo unde Echim Vancea se intalneste cu Moise sa sfarama tabla de legi ancestrale si sa le inlocuiasca cu altele, pe masura de obste a semenilor lui, inscriindu-le apoi pe raboj ca pe niste sentinte morale, ori ca pe niste psalmi de proslavire, ori ca pe niste didahii de-nvatatura. Din cand in cand Poetul se retrage in aula fosnetelor stravechilor hrisoave incrustate pe tablite de lemn ori pe sul de papyrus, purtandu-si pasii prin incintele sacre ale unei biblioteci matriciale, acolo pe unde luminile spiritelor inalte se preling precum o miere untdelemn pe cotoare groase de incunabule... De-ar fi sa il aduc in preajma corifeilor lui, ei ar fi, printre altii, cu siguranta Pindar, Leopardi, Borges, Pessoa, Rilke, Petru Cretia, Kavafis, marii ctitori orbi ai rotundelor din Biblioteca Universala, pe-acolo pe unde cenusa cartilor arse candva, la Alexandria, mai fosneste psalmodic in colt de samanta de grau.

Echim Vancea este pentru mine omul neobosit de prea multa lectura, poetul atator taceri si ale atator fantasme, alfabetul unor umbre prin care proiectate pe o bolta de pesteră, comunica, din cand in cand cu noi si cu lumea. Prin el se desface o taina zglobie de a se marturisi prin crampeie de versuri oximoronice, innodand realitatea de aura ei metafizica, dovada ca aurul Maramuresului si-a gasit orfevrul prin care sa-si etaleze splendoarea si stralucirea, adaugandu-se lungului sir de aezi geniali ai acestui spatiu, pe fiecare turla de biserică de lemn oficiind cate un poet cu har si cu bucuria marturisirii.

Echim Vancea, din cand in cand hatru si mucalit, coboara pe la Curti Voivoadale, bucurandu-ne sufletul. Volumul sau "Hramuri" este expresia fidela a unei tensiuni lirice intense, marturia unei constiinte ce mai crede in virtutile vindecatoare ale cuvintelor.

Ion Vadan

Interviu in biblioteca

- Echim Vancea, esti unul dintre cei mai importanti poeti romani contemporani, membru al

Uniunii Scriitorilor, formator de opinii literare si initiator de evenimente de anvergura. De asemenea, ca fiu al Maramuresului, esti unul din reprezentantii acestuia, ilustrat prin importante volume de poezie, unele aparute chiar la Editura noastra, Dacia XXI. Care sunt acele particularitati ce definesc deplin literatura Maramuresului?

- Ion Vadan, sa fim seriosi! De unde si pana unde "unul dintre cei mai..." si asa mai departe?! Ma simt magulit si numai pentru faptul de a fi recunoscut ca... poet. imi face cinste aprecierea lui Laurentiu Ulici care ma defineste ca "maramuresean in litera si in spirit", ca "un poet al locului – prin atasamentul fata de natura dramatic-lirica a poeziei moderne maramuresene"... Maramuresul este, fortand o expresie celebra a lui Constantin Noica, locul deplin al culturii romane! Maramuresul este leaganul primelor texte in limba romna! Maramuresul are o cultura inimitabila! Maramuresul este... propria lui particularitate si de aici, pe cale de consecinta, si literatura lui. Este suficient sa ne aplecam, fie si doar, asupra folclorului literar, muzical, coregrafic, asupra artei populare, asupra fondului lexical si dialectal (de patrimoniu national, fie vorba intre noi) si sunt elemente suficiente pentru a defini "pe deplin" literatura Maramuresului. Nu cred ca ar trebui sa mai mire pe cineva literatura acestuia. Numai cei care nu stiu a citi sau sunt orbi, si din rea vointa nu vad, nu stiu ca in Maramures este o grupare literara (poeti, prozatori, dramaturgi, eseisti, traducatori, critici literari, publicisti etc.) de o rara expresivitate si care toti la un loc fac acel summum care completeaza identitatea literara a Maramuresului. Daca am iesi mai mult „grupati” in viata literara (prin carti si prin antologii) iar revistele literare "locale" ar fi mult mai mult interesate de mediatizarea scriitorului maramuresean sunt sigur ca alta ar fi "cota" de interes a acestuia in spatiul literar romanesc... Dar intram pe un teren alunecos si nu avem timp de vaicareli! Chiar daca timpul si cititorii sunt cei care cern valorile, la acest ceas al timpului si al cititorului modern Maramuresul are o galerie de scriitori de notorietate nationala, chiar daca unii dintre ei au fost mult prea repede uitati sau marginalizati, si asta nu din pricina valorii lor. Nu cred ca cineva ar putea fi surprins de faptul ca multe valori ale literaturii Maramuresului pot fi incluse (incadrate) in curente literare de circulatie europeana, ca opera lor are un caracter pan-european. Numele lor sunt repere de tinuta in literatura Maramuresului. Pacat doar ca, pentru marea majoritate a maramuresenilor, sunt deloc sau foarte putin cunoscute.

- Nu ascund faptul ca ultima ta carte, Hramuri, da seama de capacitatea lui Echim Vancea de-a absorbi in versurile sale nu doar traditia culturala si religioasa a locului ci si acea magica formula de a le converti in emotie personala, in traire sublima prin cuvant. Este poetul "duhul" spatiului in care s-a nascut, mai poate fi el, in mod legitim, expresia fericita a acestuia?

- Eu cred ca poetul este mult mai mult decat atat. Este "usa de iesire" a unui spatiu locuit in mod legitim dar haotic si dezordonat de catre noi toti. Este "mania" care linisteste, care aduce un strop de contemplare acestui loc si care propune, in final, cautarea in fiecare dintre noi impacarea ca element de stabilizare. La vedere sau in stare de veghe poetul face mereu diferenta dintre noapte si zi a locului de care se lasa locuit oarecum. Caci el nu locuieste, ci se lasa locuit. Este un rob privilegiat al locului nasterii. Desi este un orgolios, fara orgoliu ar muri. Dar sa ne intelegem, orgoliul poetului nu inseamna vanitate. La el este contrariul acesteia. El este continua sangerare a sufletului locului. Este mereu prilejul unei invataturi, a identitatii acelui loc, cred.

- Ce amintiri din copilarie si adolescenta se regasesc in poemele tale?

- Eu am inceput a scrie relativ tarziu. "Tarziu" fiind cam de prin clasa a XI-a. Copilaria si adolescenta imi sunt legate de acel "spatiu" mirific al Nanesti-ului natal, dar si de orasul (Sighet) pe care l-am descoperit uimit. Este un spatiu de adancime pierdut astazi in contemporaneitate.

Copilăria și adolescența îmi sunt iubiri ale vechii lumi de o misterioasă și infinită complexitate. Chiar dacă pornesc dintr-o versiune a melancoliei cred că lumea cea veche este mult mai frumoasă decât cea de astăzi.

- Câtă încărcătură metafizică detectăm în aceste poeme?

- De fapt este, cred, o întrebare la care îmi este greu, dacă nu foarte greu, să răspund. Și totuși... Cred că este un "joc" de zeificare a acelui loc și spațiu. O încercare dramatică de a "metaforiza" acea lume. Ca poezia nu trebuie să fie un prilej de confesiuni exhibiționiste, ci că, chiar trebuie să implice anumite... "pudori". Sunt poeme cu un sens nu tocmai ușor de pătruns. În paranteză fie spus, la un volum, am avut parte într-o publicație de o cronică total "pe margine". Oricum mă "incomodează" faptul că nu am reușit încă, deși am aproape 60 de ani, să am distanța necesară pentru a "judeca" liric acea încărcătură metafizică a locului.

- Relația cu părinții, cu familia, cu sărbătorile ce devin „hramuri” și segmentează atât de fericit calendarele noastre, este o relație permanentă. Care sunt tehnicile de salvare ale acestora din uitare, și cât de mult reușește Echim Vancea să o facă?

- "Hramurile" traversează istoria. "Hramul" este nu numai sărbătoare. Este și casă. Este și o zi deosebită față de celelalte. Sunt și acei prapuri care se scot afară în zi de... sărbătoare. Sunt, deci, o continuare a drumului, a spectacolului... o spirală a tăcerii vorbite. Și reușesc de secole să comunice. "Întalnirea" mea cu sărbătoarea a fost și este una foarte de... demult. O simt că pe o presiune a istoriei asupra individului. Odată ce am reușit să public acest volum cred că am reușit să înlătur lăspedea ce mă acoperea de o vreme. Oarecum mă simt eliberat. De la ai mei, de la nanesteni, am învățat că lumea înconjurătoare are un mister al ei, un freamat launtric ce poate fi simțit mai mult cu "rațiunea" cuvântului decât prin puterea inimii. La temelia realităților materiale stau realitățile spirituale. Sunt într-o raționalitate tainică cu divinitatea ceea ce înseamnă că au o plenitudine a existenței și un sens.

- Mai crezi în venirea poetului în cetate?

- Nu. Ce să cauți? "Tipatul tăcerii" a rămas singur pe hotăr. Caruta la care a fost/este înhamat poetul este o dramatică zbuciumare. Mai mult caruta să sta încurcată în numeroase stufisuri, iar frumosul animal care este poetul a intrat într-o stare de teribilă panică.

- Aveți cultul prieteniei? Este o întrebare evident retorică pentru că eu știu că ai o multime de prieteni, prieteni adevărați. Și ceea ce ai făcut pentru păstrarea și ilustrarea memoriei lui Laurențiu Ulici este o dovadă tulburătoare în acest sens!

- Da. Pentru că prietenia este o taină spirituală profundă a întâlnirilor din oameni. Este o marturisire care desconspira spații ale visării, ale liniștii și reflecției interioare. Prietenia nu se poate baza decât pe principiul "afectării adecvate" a individului. Un prieten adevărat trăiește întotdeauna, cred, cu nevoia de veghe asupra celuilalt. Eu bibliotecar fiind, deci într-o continuă stare de veghe, nu pot decât a fi prietenul tuturor, odihna pe "raft" ca stare de grație, dar și o rugăciune în singurătate, "în genunchi" pentru toți cei care îmi/ne trec pragul într-un exercițiu de liniștire al spiritului.

- Cred că te simți excelent înconjurat de cărți, exilat într-o bibliotecă a carturarului. Mai are cartea un rost când atât de mulți o disprețuiesc, ca mijloc de transmitere a informației și teaurizării ei.

- În mare parte ți-am răspuns mai sus. Dar CARTEA va rămâne împotriva tuturor "vicisitudinilor". Cartea este limită sensibilă a peisajului Galaxiei Gutenberg. Este Actul imperial al civilizației. Cartea este Casa lui Dumnezeu și, mai ales, Poarta Cerului. Este sacra uimire în fața Cuvântului. Pagina de CARTE este suflare Dumnezeiască. Orice altceva este o ispita chinuitoare. O izolare activă. Arhiva vie a memoriei rămâne, oricât ar zice unii sau alții,

CARTEA, acel "material" tihnit al odihnei, preaplinul binecuvantat al sacrei incinte care este biblioteca. Doar cine nu a trecut pragul unei biblioteci poate "dispretui" linistea ordonatoare a unei incinte sacre, energia calma a "relicvariului", lumina calma a geometriei calme a locului unde sta cunoasterea, informarea, educatia. Biblioteca a fost si ramane marturisirea de credinta a Logosului, ratiunea tainica si sensul unei existente ce a pregatit si anticipat cerul si pamantul nou.

- Cat de mult crezi in poezie?

- Vei fi surprins. Nu cred in poezie. Cred in CUVANTUL poetic. Acel cuvânt al pustiei, al rugului care arde acolo si nu se mistuie, ci ne mantuie. Cred in cuvântul indispensabil pentru mantuire. El este, cred, marele, dar pentru supravietuire. El este cuvântul "locului", al timpului care iti trezeste fiorul inceputului, poetul fiind doar un act de curaj al cuvântului. Un "rob" care canta, spre a intari puterile unui om chinuit. Poezia/poetul sunt spovedania neobisnuita a pustiei in fata lucrurilor si locurilor dandu-le prin el o plenitudine a existentei si un sens. Este o mare si ultima etapa unui pelerinaj a intoarcerii acasa, dupa intalnirea usor modificata cu cuvântul.

- As fi nedrept daca nu as intreba de confrati, de climatul literar actual, de "grupurile" si "coteriile" literare... Unde te situezi?

- Sunt posesorul unei coterii literare de unica folosinta care este, pe nedrept, putin cunoscuta. Ignorata din motive ideologice (ideologie literara?), de medii livresti, este trecuta, cu vederea, de foarte multa vreme. Este o aventura literara al unui modus lyric neimpartasit inca. Oricum intrarea in lumea dumnezeiasca a poeziei presupune saracie si abia de aici putem intra in vesnicie. si cu aceasta ocazie mai comtez raspunsul la o intrebare< eu mi-am petrecut copilaria si adolescenta in "vesnicie". Unde ma situez? Pe o creanga pe care o simt cum se tot hataie in dreapta si stanga. Loc avantajos, ar zice unii, de unde poti a privi cu usurinta tot ceea ce cuprinde lumea. Poezia fiind puterea cuvântului cred ca aceasta este modul de rascumparare a umilintei umane.

- La ce "proiecte" visati?

- Proiecte? Poetul fiind pe pamant, printre oameni, cred ca ar face bine sa le ofere semenilor sai o "solutie" de infrangere a dedesubtului pe care multi si-l asuma drept destin. Visez la un proiect despre cum s-ar purta ingerii cu Maica Domnului intr-o lume in care limba romana ar fi limba ingerilor.

- Iti multumesc si iti urez nu doar inspiratie, ci si sanatate...

*ecoul din oglinda
ospatul impinge amurgul in fantani
si ma tot duc si nu mai stiu nimic
de noaptea putrezind aiurea -
oglinzile-s complice cu mortii mei batrani.
logodnele se vand pe spirt albastru.
tacerea tavalesc iarba-n cimitire
bruma de-ntuneric ajunge
de o schioapa
(cailor vor putina lumina) -
in hanuri viscoaleste cu umbra*

*de mire.
ecoul poarta mandru adolescenta.
prietene in varul oglinzii
ploaia mormaie injurii
ucide-ma si hraneste crucea
uscata de albul zapezii...
stii... fata de ape sunt vinovat.*

Autor: Eduard Bogdan

SURSA: [Informatia Zilei](#)